

Seuraavaksi kerraksi:

21. Rangaistukset s. 154-161.

1. Opettele eri rangaistukset.
2. Mitkä ovat rangaistuksen lieventämis- ja koventamisperusteita?
3. Oppikirjan tehtävä 5.: Liisa ja mies
 - a) Mistä rikoksista käräjäoikeus voi tuomita heidät?
 - b) Liisa sai sakkoa 300 euroa ja nuori mies 90 euroa. Mihin oikeuden ratkaisu perustui?
 - c) Mitä tapahtuu, jos he eivät maksa sakkoa?

Miksi rangaistaan? Kuka saa rangaistuksen?

Rangaistuksen tavoitteet:

- yleisestävä tavoite: yleinen tietoisuus rangaistuksesta, rikos ei kannata
- erityisestävä tavoite: teon tekijä ei uusi tekoaan ja toimii vastaisuudessa lain mukaan

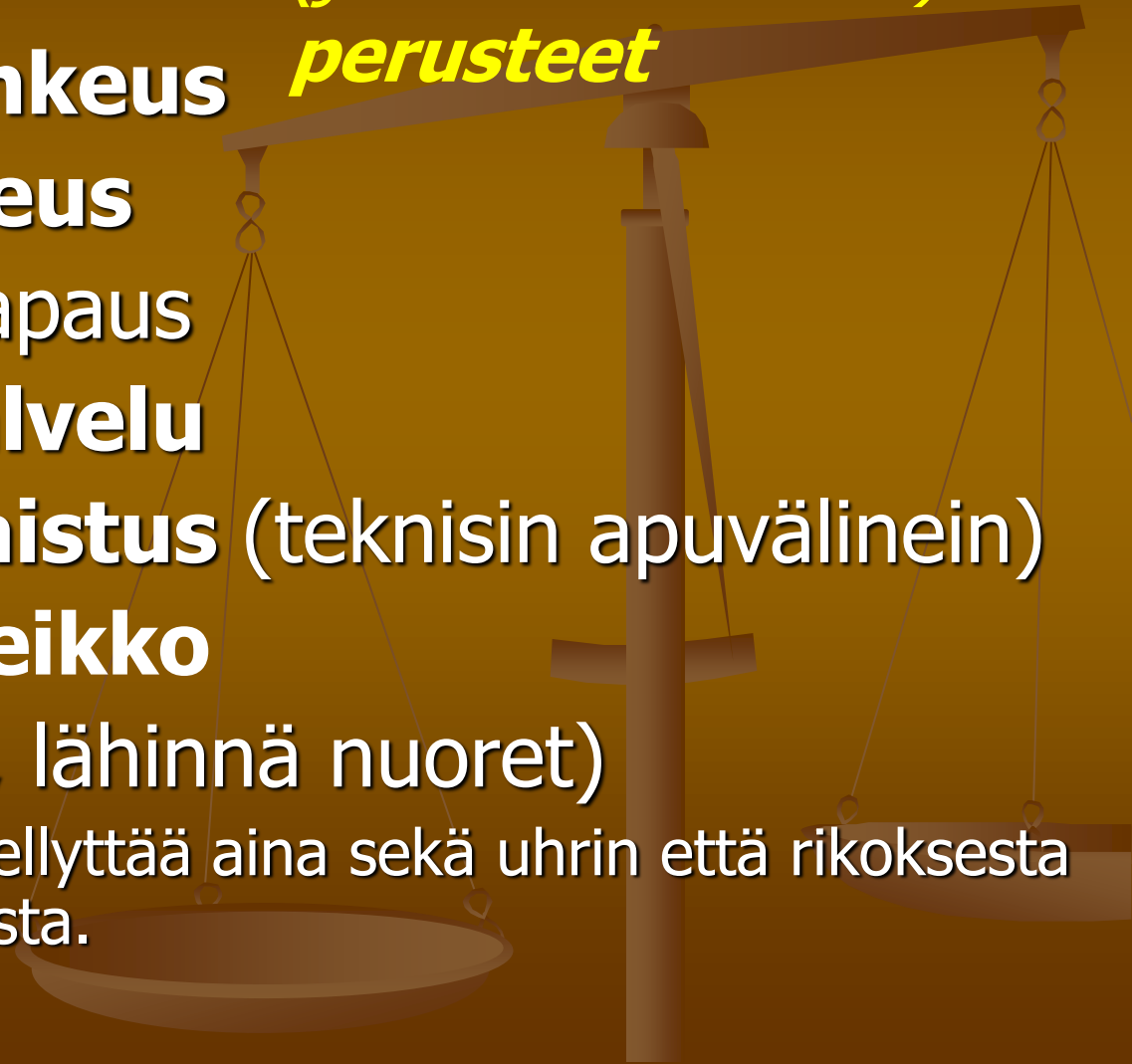
Miten hyvin tavoitteet toteutuvat Suomessa?

- Rangaistus voidaan tuomita vain 15 vuotta täyttäneelle tekonsa seuraukset ymmärtävälle ihmiselle → syyntakeetonta ei tuomita
- Kun useita henkilöitä osallistuu samaan rikokseen, kukin heistä tuomitaan rikoksen päätekijän rikoskumppanina
- Rikokseen yllyttäjä tuomitaan samoin perustein kuin rikoksentekijä, rikoksen avunannosta rangaistaan lievemmin

Rangaistukset

→ *lieventämis- ,
koventamis-
(ja kohtuullistamis-)
perusteet*

1. **rikesakko**
2. **sakko**
3. **ehdollinen vankeus**
4. **ehdoton vankeus**
 - ehdonalainen vapaus
5. **yhdyskuntapalvelu**
6. **valvontarangaistus** (teknisin apuvälinein)
→ **rangaistusasteikko**
7. **sovittelu** (THL, lähinnä nuoret)
 - Vapaaehtoista, edellyttää aina sekä uhrin että rikoksesta epäillyn suostumusta.

Mitkä ovat rangaistuksen lieventämisperusteita?

- **Rikos on tehty painostuksesta.**
- **Rikoksen tekijä on auttanut poliisia sen selvittämisessä.**
- **Rikoksen tekijä on kovin iäkäs.**
- **Rikoksen tekijällä on heikko terveys.**
- **Rikoksesta on kulunut pitkä aika.**
- **Rikoksen tekijä on kovin nuori eli alle 18-vuotias.**
- **Rikoksen tekijän teko jäi yritykseksi.**
- **Rikoksen tekijä oli avustaja rikoksessa.**
- **Rikoksen tekijän osuus oli pienempi kuin muilla tekijöillä.**
- **Rikoksen tekijä on tunnustanut rikoksensa.**

Mitkä ovat rangaistuksen koventamisperusteita?

- **Rikos on tehty suunnitelmallisesti.**
- **Rikoksen tekijä kuuluu järjestäytyneeseen rikollisryhmään.**
- **Rikoksen tekijällä on aiempi rikollinen tausta.**
- **Rikoksen tekijälle tuomitaan yhteinen vankeusrangaistus samalla kertaa kahdesta tai useammasta rikoksesta.**

Sakko

1. Rikesakko

- syyttäjä, poliisi, tullimies, rajavartija, erätarkastaja
- Liikennevirhemaksu
- 20-200 €, ei muuteta vankeudeksi

2. Sakko: päiväsakko (max 20 kpl)

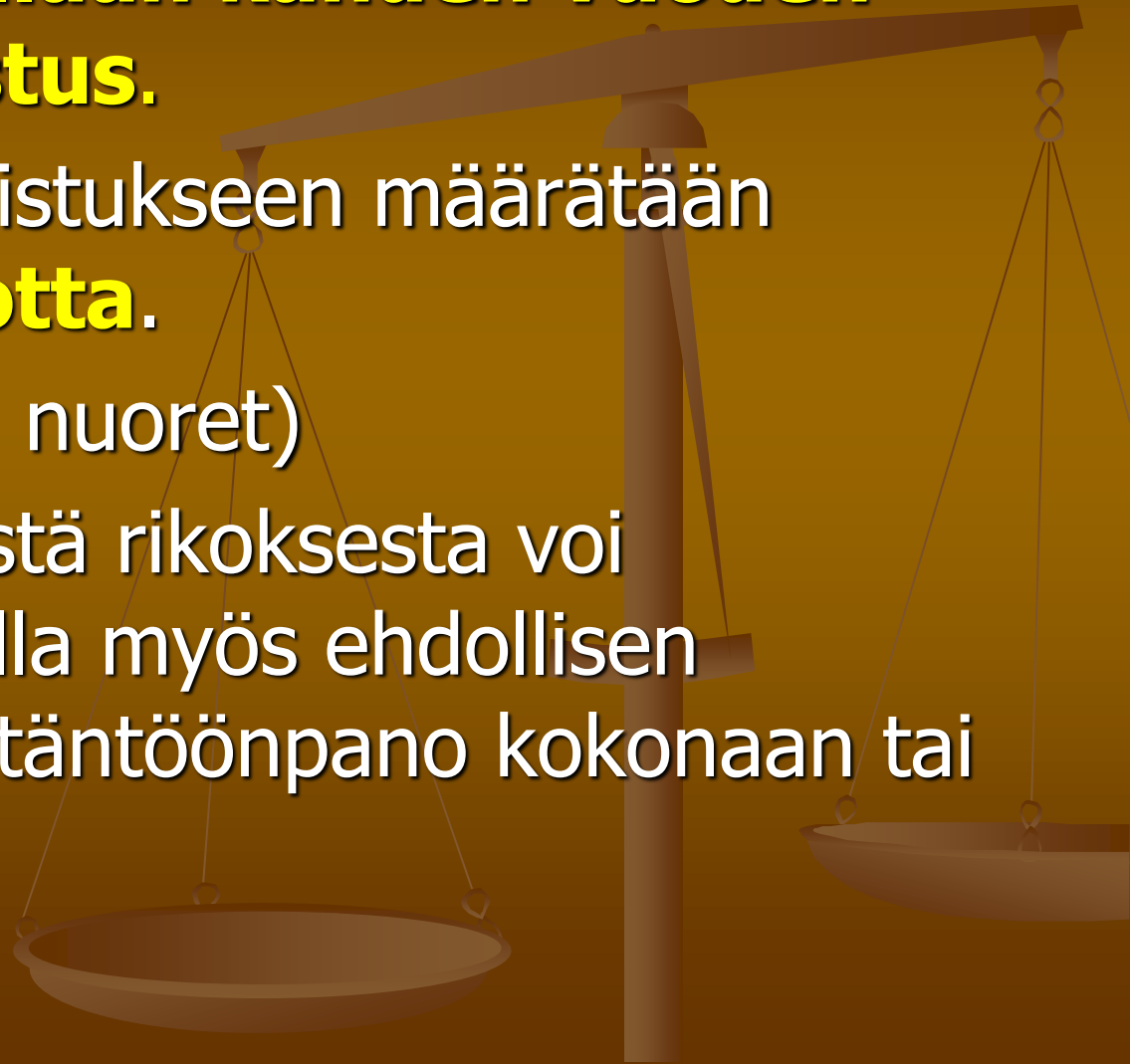
- poliisi, tullivirkailija, rajavartija tai erätarkastaja
- Voidaan muuttaa vankeudeksi.
- Sakkolaskuri

■ Rangaistusmääräys

- Syyttäjän yksinomaiseen toimivaltaan. Rangaistusmääräystä edeltää aina poliisin antama sakkovaatimus (yli 20 päiväsakkoa).
- Esim. törkeän rattijuopumuksen kohdalla vähimmäisrangaistus on 60 päiväsakkoa

Ehdollinen vankeus

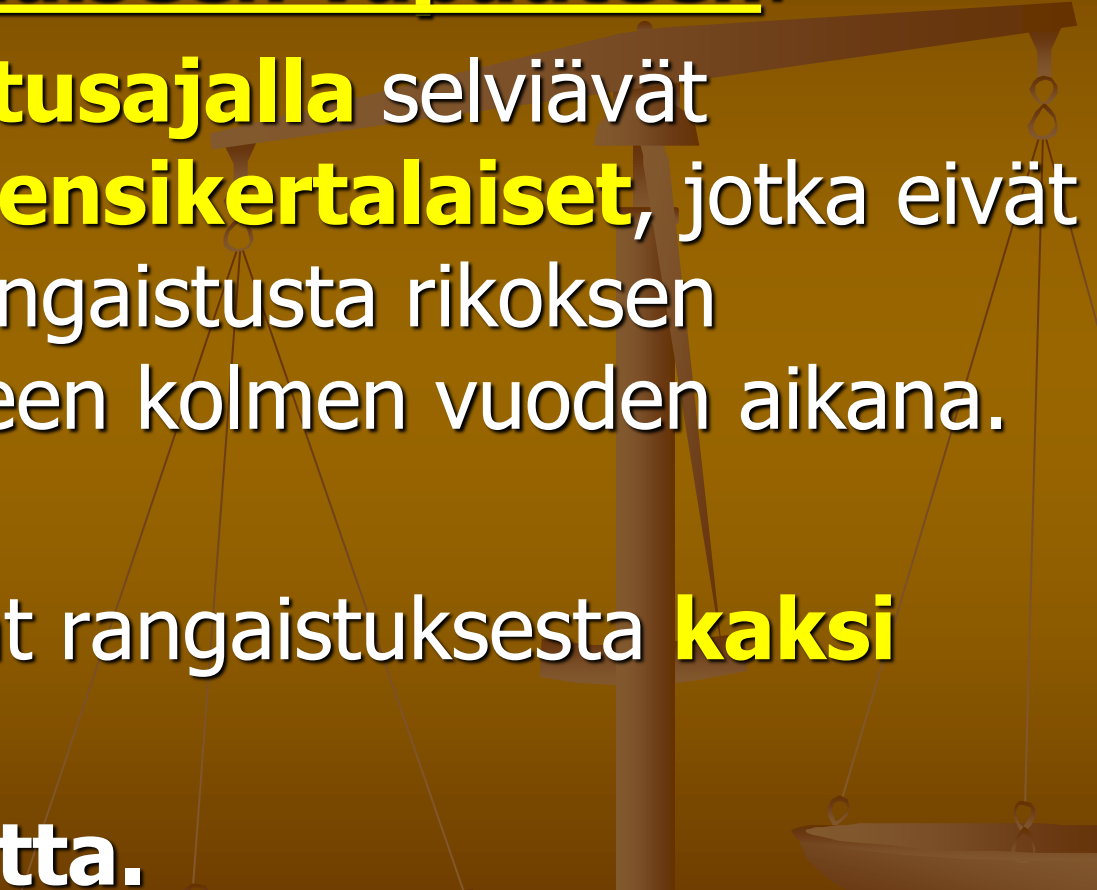
- Rangaistus teosta tai teoista, joista voidaan määrätä **enimmillään kahden vuoden vankeusrangaistus**.
- Ehdolliseen rangaistukseen määrätään **koeaika 1-3 vuotta**.
- (Ensikertalaiset ja nuoret)
- Sen aikana tehdystä rikoksesta voi seuraamuksena olla myös ehdollisen rangaistuksen täytäntöönpano kokonaan tai osaksi.

Ehdoton vankeus

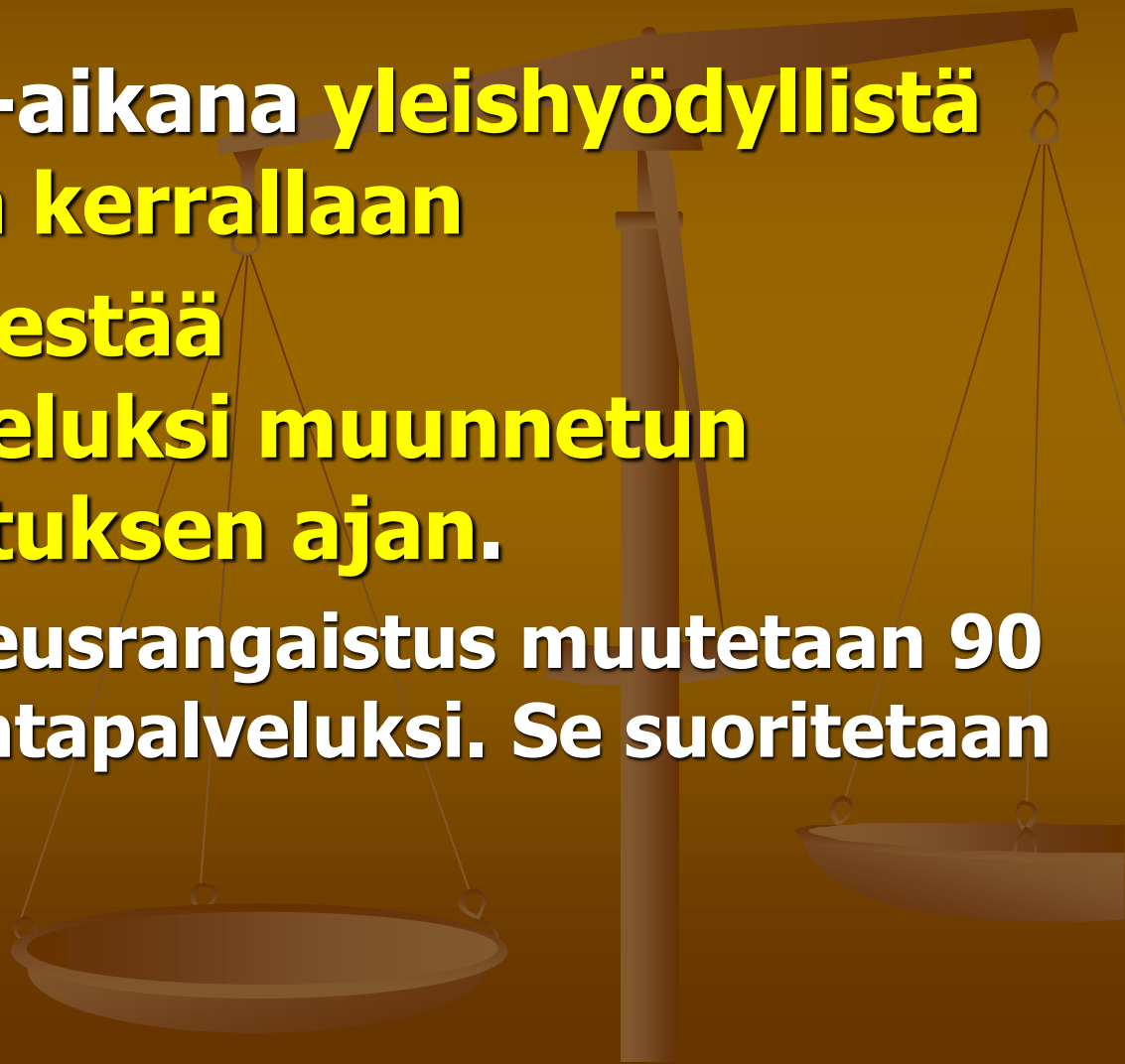
- **14 vrk – 12 v.**
- Ehdoton vankeusrangaistus pannaan täytäntöön **rangaistuslaitoksessa**, jossa siitä suoritetaan määräosa.
 - **suljettuja laitoksia**
 - lääninvankilat, keskusvankilat ja nuorisovankila
 - **avolaitoksia**
 - avovankilat, työsiirtolat sekä muissa rangaistuslaitoksissa olevat avovankilaosastot
- **Elinkautinen vain harvoin (törkeimmät)!**
- <https://www.mtvuutiset.fi>

Ehdonalainen vapaus

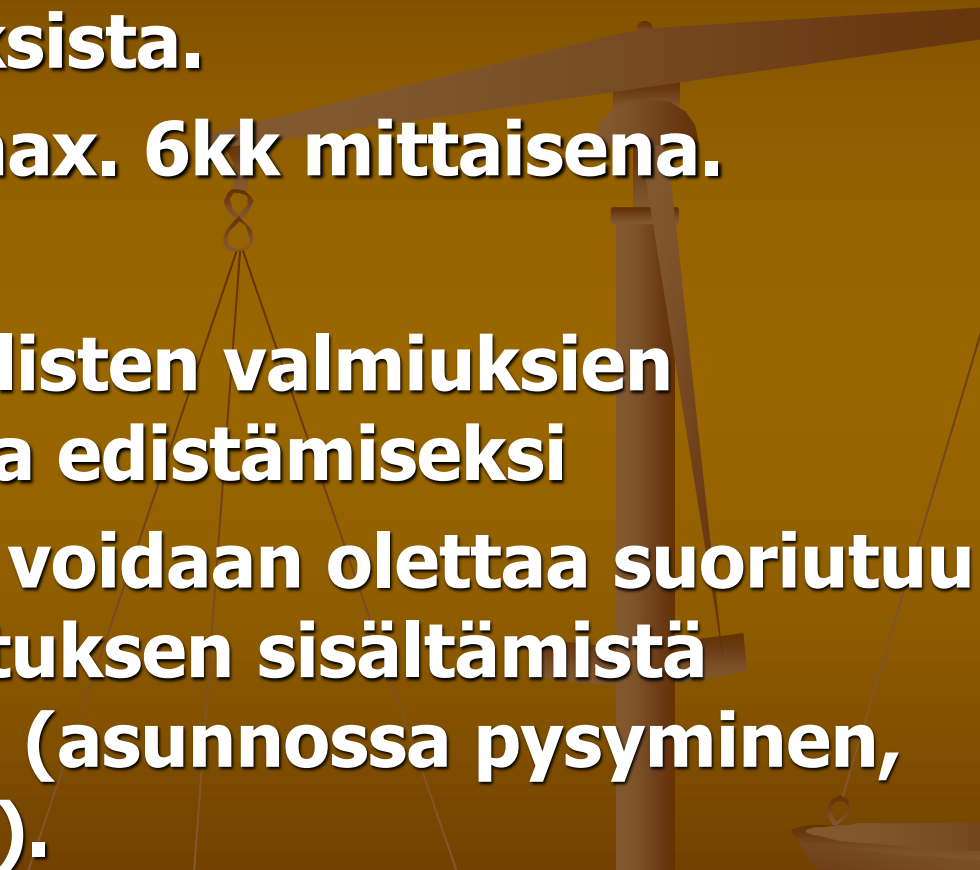
- **Vankeusrangaistusta suorittava voidaan päästää ehdonalaiseen vapauteen.**
 - **Puolella rangaistusajalla** selviävät vankeinhoidolliset **ensikertalaiset**, jotka eivät ole suorittaneet rangaistusta rikoksen tekemistä edeltäneen kolmen vuoden aikana.
 - alle 21 v.
 - **Uusijat** suorittavat rangaistuksesta **kaksi kolmasosaa**.
 - **Koeaika 1-3 vuotta.**
-

Yhdyskuntapalvelu

- enintään **8 kk:n vankeusrangaistuksesta**
- **14-240 tuntia**
- tuomitun vapaa-aikana **yleishyödyllistä työtä, 3-4 tuntia kerrallaan**
- Suorittaminen **kestää yhdyskuntapalveluksi muunnetun vankeusrangaistuksen ajan.**
 - Esim. **3 kk vankeusrangaistus muutetaan 90 tunnin yhdyskuntapalveluksi. Se suoritetaan 3 kk aikana.**

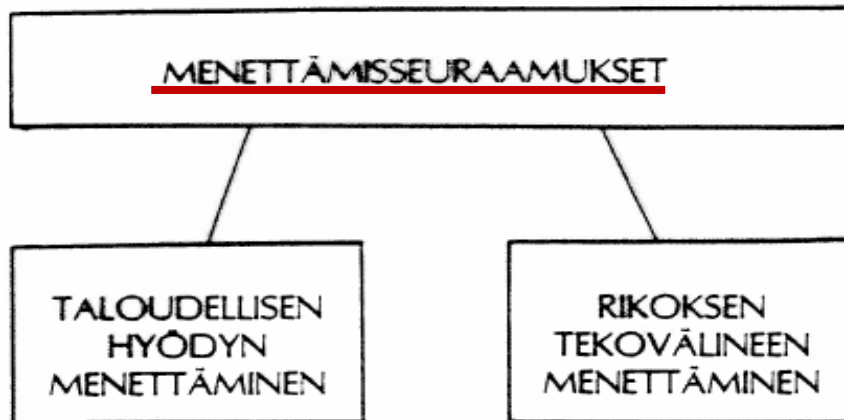

Valvontarangaistus

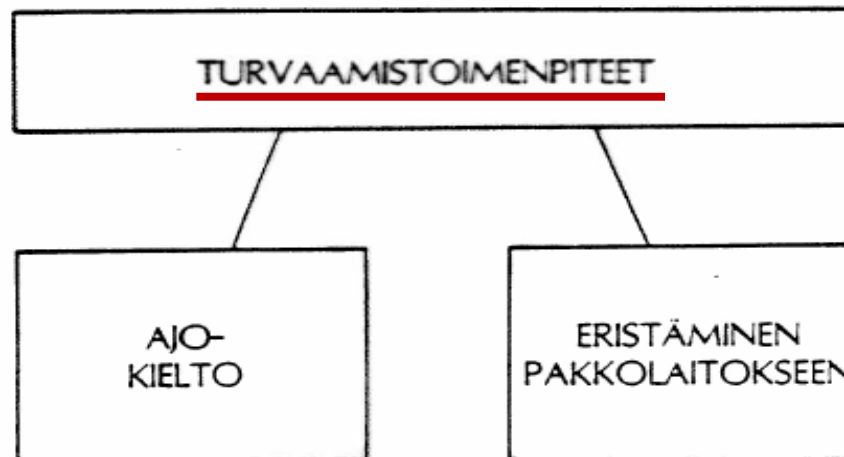
- **Valvotaan teknisillä välineillä.**
 - **Korvataan osa lyhyistä, ehdottomista vankeusrangaistuksista.**
 - **Voidaan tuomita max. 6kk mittaisena.**
 - **Edellytyksenä:**
 - **Perustelu sosiaalisten valmiuksien ylläpitämiseksi ja edistämiseksi**
 - **Rikoksentekijän voidaan olettaa suoriutuu valvontarangaistuksen sisältämistä velvollisuuksista (asunnossa pysyminen, toimintavelvoite).**
-

RIKOKSEN MUUT SEURAAMUKSET

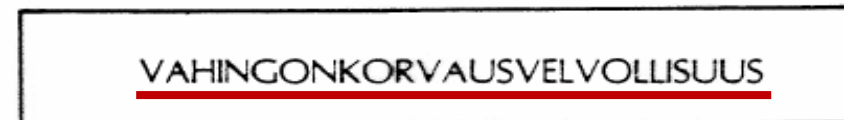
1.

2.

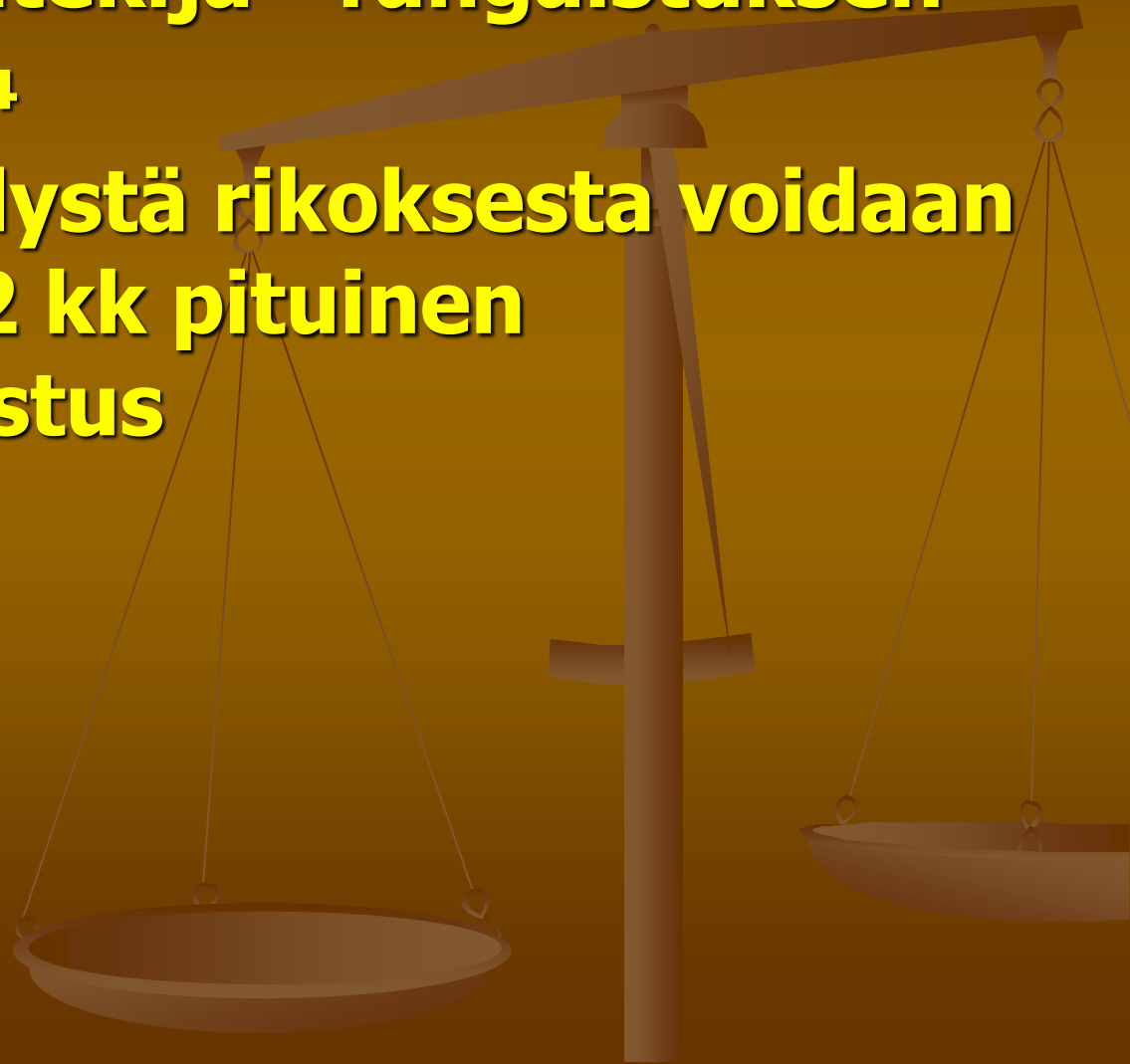
3.

Nuori rikoksentekijä

- **15-17-vuotiaat**

- **nuori rikoksentekijä - rangaistuksen määrä max. $\frac{3}{4}$**
- **alle 18-v. tehdystä rikoksesta voidaan tuomita 4 – 12 kk pituinen nuorisorangaistus**

Nuorisorangaistus

- **pituus 4kk - 1v.**

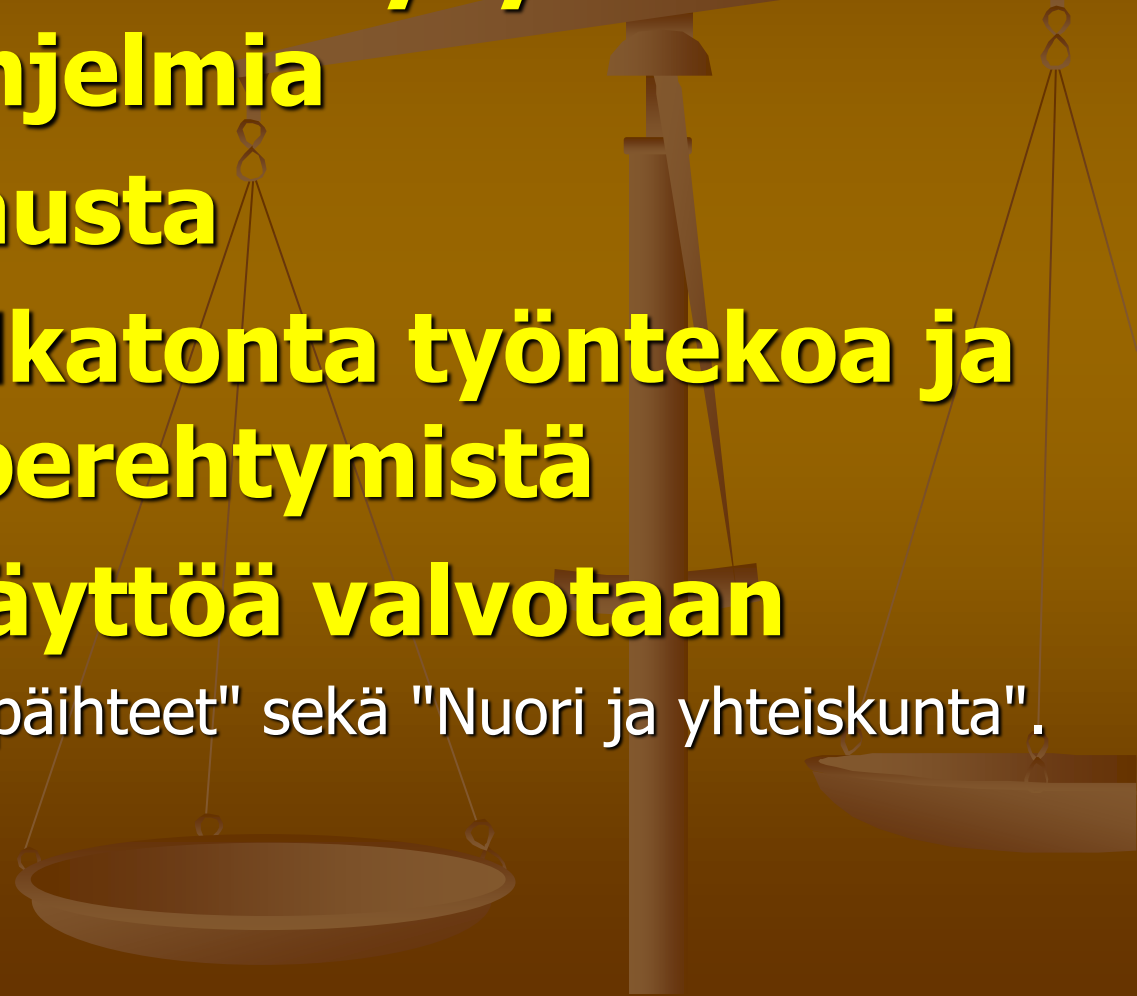
- **sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä ja ohjelmia**

- **tukea ja ohjausta**

- **valvottua palkatonta työntekoa ja työelämäään perehtymistä**

- **päihteiden käyttöä valvotaan**

- esim. "Nuori ja päihteet" sekä "Nuori ja yhteiskunta".

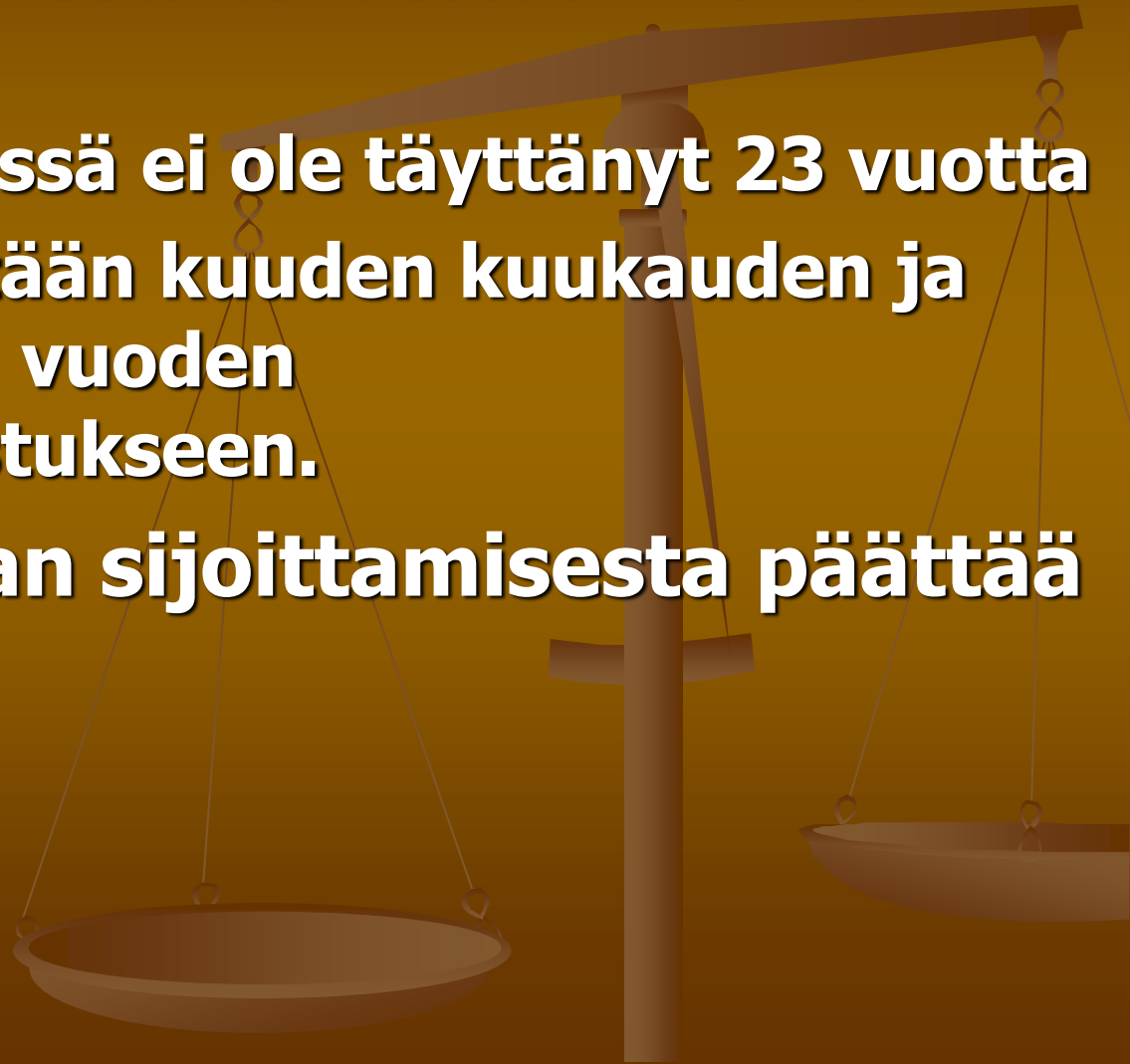

Nuorisovankila

■ sijoittamisen ehtoja

- nuori on ollut rikosta tehdessään 15-19 – vuotias
- asiaa käsiteltäessä ei ole täytännyt 23 vuotta
- tuomittu vähintään kuuden kuukauden ja enintään neljän vuoden vankeusrangaistukseen.

■ Nuorisovankilaan sijoittamisesta päättää vankilaoikeus.

Liisa ja nuori mies tarpeillaan...

a) Mistä rikoksista käräjäoikeus voi tuomita heidät?

- Järjestysrikkomus: ulostaminen tai virtsaaminen julkisella paikalla.**
- Virkamiehen vastustaminen pidätettäessä.**

Liisa ja nuori mies tarpeillaan...

b) Liisa sai sakkoa 300 euroa ja nuori mies 90 euroa. Mihin oikeuden ratkaisu perustui?

- **Virtsaamisesta yleisellä paikalla määrätään 40 euron rikesakko samansuuruisena kummallekin.**
- **Virkamiehen vastustamisesta määrätään päiväsakko. Liisa ja nuori mies saavat saman määrän päiväsakkoja, mutta maksettava rahamäärä riippuu kummankin tuloista**
- **Koska Liisa sai korkeamman sakon kuin nuori mies, hänen tulonsa ovat suuremmat.**

Liisa ja nuori mies tarpeillaan...

c) Mitä tapahtuu, jos he eivät maksa sakkoa?

- Sakko voidaan periä ulosoton kautta tai jos sakkoa ei pysty maksamaan, sakko voidaan muuntaa vankeusrangaistukseksi erillisessä oikeudenkäynnissä
- Neljää maksamatonta päiväsakkoa vastaa yhden päivän vankeus.
- Sakko voidaan jättää muuntamatta sakotettavan nuoruuden, rikoksen vähäisyyden tai muun kohtuullistamisperusteen vuoksi.

Rikosoikeus

Tehtävä YO S2004

Vastaus voidaan jakaa kolmeen osaan;

- a) Tekojen rikosoikeudellinen määrittely
- b) Tekijöiden rikosoikeudellinen määrittely
- c) Rikoksentekijöiden rankaisu ym. seuraamukset

Lue tehtävä oppikirjasta ja selvitä monisteen avulla jokaisen henkilön osalta:

a) Mitä tehty, tapahtui?

b) Kuka? Ikä yms. syyttämiseen liittyvät olosuhteet/asiat?

c) Mistä voitaisiin rangaista (mikä olisi sopiva rangaistus).

Tehtävä 19. (YO - S2009)

19-vuotias eläinaktivisti Vilma lähettää 16-vuotiaalle ystävälleen Jennalle sähköpostiviestin, jossa hän ehdottaa tapaamista Romppaisen turkistarhan takana keskiyöllä.

Tapaamiseen saapuu myös Jennan 14-vuotias pikkuveli Jani-Petteri, joka haluaa ”vähän säpinää”. Vilma käskee Jani-Petteriä leikkaamaan reiän tarhan verkkoaitaan mukanaan tuomillaan leikkureilla. Jani-Petterin epäröidessä Jenna haukkuu veljeään pelkuriksi ja lyö tätä korvalle. Jani-Petteri leikkaa reiän ja nuoret ehtivät vapauttaa häkeistä parikymmentä minkkiä, jotka karkaavat lähimetsiin.

Tarhaaja Romppainen on kuitenkin herännyt meteliin ja turvautuu haulikkoonsa. Paetessaan tarhalta Jenna haavoittuu Romppaisen ampumista hauleista. Paikalle hälytetty poliisi saa pakenevan kolmikön pian kiinni.

→ **Arvioi asianosaisten toimintaa oikeudelliselta kannalta.**

Tehtävä 19. (YO - S2009)

- **Jani-Petteri teki reiän (vahingonteko), mutta:**
 - alle 15 v. ei ole rikosoikeudellisesti vastuussa
 - häntä pakotettiin
- **Vilma ja Jenna syyllistyvät vahingontekoon.**
- **Vilma sekä Jenna syyllistyvät myös yllyttämiseen ja/tai pakottamiseen.**
- **Pohdintaa Vilman ja Jennan iän vaikutuksesta tuomioihin**
 - Vilma täysikäinen 19v.
 - Jenna nuori rikosentekijä 16v.
- **Romppainen syyllistyy rikokseen: törkeä pahoinpitely/tapon yritys (oletettavasti aikuinen).**

Tehtävä 19. (YO - S2009)

- Jani-Petteri saattaa joutua lastensuojeluviranomaisten toimien kohteeksi.
- Jani-Petterin vahingonkorvausvastuun pohdintaa.
- **Vilmalle ja Jennalle sakkoa ja vankeutta 6kk-1 v (ehdollinen)**
- Romppaisen teon merkityksen pohdintaa;
 - esim. rikoksen luonne (törkeä pahoinpitely tai tapon yritys)
 - teon tahallisuus
- **Vahingonkorvausvastuu on kaikilla!**